

Priemyselné vlastníctvo a trendy rozvoja techniky

Mgr. L. Knoth, Ing. J. Haško

Úrad priemyselného vlastníctva SR sa v priebehu roka 1997 personálne dobudoval ako typický patentový a známkový úrad, ktorý robí úplný príspevok prihlášok vynálezov, priemyselných vzorov a ochranných známok. Pre túto komplexnú činnosť nadväzujúcu na československú tradíciu trvajúcu už od roku 1919 má vytvorené priestorové i funkčné podmienky. Veľká pozornosť je venovaná i neustálemu zvyšovaniu odbornej úrovne pracovníkov. V uplynulom roku úrad privítal lektorov z WIPO, EPO, Beneluxského známkového úradu a z ďalších partnerských úradov, prednášajúcich nielen pre zamestnancov úradu, ale aj pre odbornú verejnosť.

Úrad vedie fond patentovej dokumentácie a literatúry, ktorý obsahuje 10,8 mil. patentových spisov a je plne prístupný i odbornej verejnosti. Štúdiom patentovej literatúry sa tak môže stať bežnou súčasťou práce tvorivých pracovníkov. Informácie získané štúdiom patentovej literatúry môžu byť dôležité napríklad pri hodnotení trendov vývoja techniky, pri hľadaní a výbere optimálneho riešenia technického problému, pri overovaní patentovej čistoty výrobkov, pri posudzovaní patentovateľnosti použitých technických riešení, pri zisťovaní rozsahu ochrany chránených technických riešení z hľadiska použitia variantného riešenia a pod. So zámerom pomôcť odbornej verejnosti a hospodárskym subjektom úrad zriadil i pracovisko vykonávajúce rešeršné služby na základe objednávky. Ďalšou službou verejnosti je vybavenie a distribúcia xerokópií domácich a zahraničných patentových spisov na základe písomných a telefonických objednávok, ako i možnosť zakúpenia odbornej literatúry priamo v študovni úradu. Napriek značnému úsiliu sa doteraz nedarí zaviesť zasielanie profilov patentov a to v dôsledku nezájmu hospodárskych subjektov. Tento stav možno pripísať nízkemu vedomiu právnických subjektov o význame ochrany predmetov priemyselného vlastníctva a možnému porušovaniu týchto práv, o čom sa dennodenne presvedčame pri riešení problémov, ktorým by sa dalo predísť.

V rámci podpory vynálezovskej činnosti úrad uzatvoril dohody o spolupráci s Centrom vedecko-technických informácií v Bratislave, Štátnou ve-

deckou knižnicou v Banskej Bystrici, Štátnou vedeckou knižnicou v Košiciach a Patentovou knižnicou VSŽ v Košiciach, ktorým úrad poskytuje slovenské patentové spisy a príslušnú dokumentáciu. Tieto by sa mali stať základom regionálnych informačných stredísk na podporu ochrany priemyselného vlastníctva.

Je potešujúce, že priemyselnoprávne chránené riešenia slovenských pôvodcov boli v uplynulých dvoch rokoch ocenené na najväčších svetových vynálezových výstavách a získali mnohé dôležité ocenenia. Žiaľ, aj podľa predbežných výsledkov za rok 1997, tvorba technických riešení na úrovni vynálezov a úžitkových vzorov domácich subjektov je len 20 až 26 % z celkového počtu technických riešení. Pričom vo vyspelých štátoch je tento pomer až 60:40 pre domáce subjekty. Najväčší počet prihlášok vynálezov je v Slovenskej republike prihlasovaný z Nemecka, USA, Veľkej Británie, Francúzska, Švajčiarska a Rakúska.

Rozvoj národných ekonomík je úzko spätý s rozvojom ich vedecko-výskumnej a výrobné základne, ktorých kvalita a výkonnosť sa prejaví i v počte podaných prihlášok vynálezov. Z tohto hľadiska nie je optimistický neustále klesajúci počet prihlášok domácich prihlasovateľov i keď tento môže byť ovplyvnený i inými faktormi ako sú napr. nedocenenie dôležitosti priemyselno-právnej ochrany, zlá ekonomická situácia a pod. Počty technických riešení na trhu s výsledkami tvorivej činnosti naznačujú i hlavné trendy vývoja techniky. Z porovnania podielov prihlášok vynálezov pripadajúcich na jednotlivé oblasti techniky u nás /domáce prihlášky vynálezov/ a vo svete /priemer z podielov prihlášok vynálezov podaných na patentových úradoch Japonska, USA, Veľkej Británie, Francúzska, Nemecka/ v roku 1996 /tab.1/ vyplývajú nasledovné závery:

- vo svete sa prihlasujú najmä technické riešenia z oblasti fyziky /najmä prístrojová a výpočtová technika/, z oblasti dopravy a priemyselných techník /najmä dopravné prostriedky/ a z oblasti elektrotechniky /najmä oznamovacia technika/
- u nás prevládajú technické riešenia z oblasti priemyselných techník a dopravy /najmä doprava a sprava-

ovanie materiálov, skladovanie/, z oblasti mechaniky /najmä motory a čerpadlá/ a z oblasti chémie /najmä makromolekulárne zlúčeniny/

- v porovnaní so svetom sú najväčšie disproporcie v neprospech Slovenska najmä v počte technických riešení z oblasti fyziky a elektrotechniky. (tab.1)

Až 43 % prihlášok vynálezov z celkového počtu prihlášok vynálezov vo svete priamo či nepriamo súvisí so strojárskym priemyslom. U nás je to až 52 %. V ďalšej časti preto podrobnejšie rozoberieme tendencie rozvoja jednotlivých odvetví strojárskych priemyslu. Pri tejto analýze budeme vychádzať z porovnania podielov prihlášok vynálezov pripadajúcich na jednotlivé odvetvia strojárstva u nás a vo svete v rokoch 1994 a 1996 /tab.2/. Na základe tohto porovnania môžeme konštatovať že:

- vo svete pripadá v rámci strojárstva najväčší podiel prihlášok vynálezov na technické riešenia z oblasti merania, optiky, fotografie, zdravotníckej techniky a dopravy
- u nás sa prihlasujú technické riešenia najmä z oblasti motorov, čerpadiel, všeobecného strojárstva a dopravy

■ najväčšie disproporcie v neprospech Slovenska sú najmä v počte prihlásených technických riešení z oblasti merania, optiky a fotografie

■ vo svete mierne rastie podiel technických riešení z oblasti dopravy, motorov, čerpadiel a zdravotníckej techniky

■ u nás výrazne vzrástol podiel prihlásených technických riešení z oblasti dopravy, zbrani a poľnohospodárskej techniky.

Z uvedeného vyplýva, že naša vedecko-výskumná a výrobná základňa by sa v súlade s hlavnými trendami vývoja techniky vo svete mala vo väčšej miere orientovať na také odbory ako sú napr. prístrojová a výpočtová technika, dopravné prostriedky, oznamovacia technika. V rámci strojárskych priemyslu by sa mala väčšia pozornosť venovať tiež odborom ako sú napr. zdravotnícka technika, doprava materiálov, skladovanie, vybavenie kancelárií, domácností. Takéto zmeny /reštrukturalizácia priemyslu/ však súvisia i s množstvom ďalších problémov /konkurencieschopnosť, prístup k trhom a pod./ ktoré ale nie sú predmetom tohto príspevku.

TABUĽKA 1 PRÍLOHA

Oblasť techniky	SLOVENSKO /%/	SVET /%/
Ľudské potreby	14	14
Priemyselná technika, doprava	24	19
Chémia, hutníctvo	19	15
Textil, papier	1	2
Stavebníctvo	7	4
Mechanika, osvetlenie, kúrenie, zbrane	21	8
Fyzika	8	20
Elektrotechnika	6	18

Tab. 1 - Podiely prihlášok vynálezov v jednotlivých oblastiach techniky, v % z celku vo svete v roku 1996

	SLOVENSKO /%/			SVET /%/		
	94	96	96-94	94	96	96-94
Odvetvia strojárstva	3	7	+4	2	2	0
Poľnohospodárstvo	3	2	-1	4	4	0
Osobné a domáce potreby	7	7	0	12	13	+1
Zdravie a zábava	4	8	+4	8	7	-1
Oddeľovanie a miešanie	3	3	0	5	5	0
Tvárenie kovov	11	9	-2	7	7	0
Spracovanie materiálov	9	16	+7	10	12	+2
Doprava	10	5	-5	8	8	0
Doprava materiálov, skladovanie	21	18	-3	6	7	+1
Motory a čerpadlá	12	10	-2	8	8	0
Strojárstvo všeobecne	7	4	-3	5	4	-1
Osvetlenie a vyhrievanie	1	6	+5	1	1	0
Zbrane, strelivo	8	4	-4	23	21	-2
Meranie optika, fotografie	1	1	0	1	1	0
Jadrová technika						

Tab. 2 - Podiely prihlášok vynálezov v jednotlivých odvetviach strojárstva u nás a vo svete v rokoch 1994 a 1996